

Vikingasommar på Foteviken

Nytt årtusende, nytt nummer av Marinerat! Här finner du information om verksamheten i och kring Fotevikens Museum.

I artikeln "Kungen med hästtänderna" förflyttar vi oss ner till en av sagatidens danska kungar, Harald Hildetand. Han anlätade sin tids mest fruktade krigare inför ett fältslag. Att dessa var kvinnor gör inte historien sämre. Sidan 2.

I norra Skåne ligger ruinen efter ett mäktigt medeltidskloster. Fotevikens Museum var en januaridag på besök. Sidan 6.

Sommarens vikingamarknad i Foteviken kommer nog att attrahera många vikingar från när och fjärran. Det hela börjar egentligen med "Slaget vid Foteviken" den 10-11 juni för att kulminera i den stora marknaden den 30 juni - 2 juli. Sidan 10.

Här hittar du hela sommarprogrammet för ett intensivt vikingaliv i Foteviken. Välkomna till en mycket annorlunda sommarupplevelse. Sidan 13.

Sigtunaannalerna är en medeltida handskrift som inte tidigare översatts från latinet. Fotevikens "munk", Karl Fredrik Wesén, satte sig att översätta. Sidan 15.

Projekt Malmö Kogg har deltagit i en EU-mässa och bl.a. överraskat utrikesministern med en annorlunda museichef. Sidan 17.

Europa och vikingarna

Ja i år kom sommaren verkligen tidigt - och det är så vill vi ha det under hela sommaren. Vädret och konsten att driva utomhusbaserad kulturhistorisk sommarverksamhet är dock knepiga saker. Bli det en regnig sommar vill man inte gärna vara utomhus; blir det för varmt är det stranden som gäller. Inte minst här nere i Skånes sydvästra hörn. Men allt är oberäkneligt. Trots en väldigt fin sommar förra året valde många att avstå stranden framför ett besök i Vikingareservatet.

Som vanligt räknar vi med ännu en spännande säsong med mängder av aktiviteter hela sommaren. Träningsläger för vikingakämpar, slaget vid Foteviken, bågskytteträff och givetvis en av Europas största vikingabegivenheter, vikingamarknaden. Att Europa står för dörren kommer vi inte

minst märka nu när bron öppnar och 4 miljoner människor plötsligt har Foteviken inom bara ett fåtal mils räckvidd. Vi kommer kanske inte märka av det så mycket i år men redan 2001 kommer effekten av bron att påverka vår närmiljö i allt högre grad. Genom vårt engagemang i Vellinge kommuns EU-projekt "Balder", som handlar om bland annat hållbar framtida turism runt Östersjön, har vi ansvaret för delprojektet "Via viking". Det hela handlar om att kartlägga vikingabegreppet och bilda nätverk samtidigt som vi skall studera effekterna av det som kallas hållbar turism. Hur påverkar en allt större tillströmning av turister vår närmiljö? Förutom att det är mycket spännande med mycket besökare måste vi även ta i beaktning alla de konsekvenser som denna ökning innebär. Endast då kan Vikingareservatets utveckling ske på ett mycket positivt sätt.

Att skapa väl fungerande nätverk för framtiden är också ett av just detta EU-projekts mål. Fotevikens Museum medverkar i ett nätverksbyggande i Sverige vad det gäller forntidsbyar. I sommar står vi på Foteviken som värd för ett sådant möte. Förutom denna nätverksgrupp ska det i Vikingareservatet avhållas ytterligare tre internationella träffar med vikingafighters, vikingar och vikingagrupper samt bågskyttar. Av detta hoppas vi att det ska skapas ytterligare fördelar för alla involverade och intresserade av just begreppet VIKING.

Givetvis skall vi nyttja modernt IT också. Vår hemsida www.foteviken.se har en allt större och bredare information om vikingar. Ett av målen inom EU-projektet "Via Viking" är att skapa en plattform för vikingar och de som är intresserade av viking, allt från forntidsbyar, fysiska platser, hantverkskunnande, museer etc.

Så i år - fem år efter vi drog igång Vikingareservatet och den första marknaden med 20 personer, ett hus och två tält - slår vi upp dörrarna och erbjuder en vikinga- tidig medeltidsmiljö med 14 husbyggen och ett 30-tal tält ... och givetvis levande vikingar i mängder.

Vi önskar er alla en god sommar och du, gör som vi - gå i Viking!

Björn M Jakobsen

Kungen med hästtänderna

Av Saxo Grammaticus med bearbetning
av Sven Rosborn

Harald Hildetands märkliga bedrifter

En gång för länge sedan, några säger redan på 700-talet, kanske redan på 600-talet, fanns i Danmark en kungaätt som av gemene man kallades för sköldungar. Stamfadern till denna ätt var den store kung Skjold eller Sköld på svenska. Han bodde i Lejre på Själland, strax intill det som senare skulle bli Roskilde. Det var en mäktig kung, vida kända var hans bedrifter. Till sina ättlingar kan nämnas mäktiga kungar som Frode Fredegod, Rolf Krake och Ragnar Lodbrok. Även Harald Hildetand var av den släkten. Så berömda var Skjoldungarna att de med stolthet berättas om i "Beowulf"-sagan från 700-talet.

Jag ska nu berätta om Harald. Han var son till en stor hövding som försökte ena Danmark. I ett stort slag på Själland dog hans far och sonen, som också deltog, råkade illa ut eftersom han inte ville fly. Haralds mor, som ville beskydda sonen, hade klätt sig i manskläder och deltog i striden. När hon såg att sonen sårats tog hon honom på sina axlar och bar snabbt bort honom. Då hände det missödet att en fiende sköt en pil som gick igenom ändan på Harald. Vilket elände! Harald hade svårt att förlåta modern att hon dragit sådan skam över honom.

Harald var mycket fager att skåda, stor och stark. Han kom tidigt i gunst hos krigsguden Oden som lovade honom att inget järn någonsin skulle skada honom. Avtalet med guden var att Harald tvingades att överlämna alla själar som han dödade till den grymme gu-

den. Och de själarna skulle bli många i antal.

I Blekinge finns en klippa över vilken det går en gångstig. Klippan är full med inhuggna texter. Stigen sträcker sig från havet upp mot Värends mörka ödemarker i Småland. På en lång sträcka finns dessa tecken och bokstäver. Många har förundrat sig över skriften men ingen kan längre läsa den efter-

som den är så sliten och vittrad av vind och snö. Men den högs en gång på order av Harald för att man skulle minnas hans far

Nu bar det sig inte bättre än att den namnkunnige kämpen Vesete från Sjä-

land, som varit hans fars fiende, drog över till Skåne för att gifta sig. Harald klädde ut sig till tiggare och bjöds att vara med på bröllopet. När alla på natten var fulla och somnade, slog Harald med en bjälke upp dörren till brölloppskammaren. Vesete rusade upp från sängen och slog med en klubba ut två framtänder på Harald. Harald blev då så klart ännu argare och med ett väldigt hugg gjorde han den unga bruden till änka redan vid sängaläget. Genom detta dåd blev Harald kung över Skåne.

Nu hände sig det att på den plats där de två framtänderna suttit växte det ut två nya på Harald, men tyvärr var det två kindtänder. Dessa putade ut, "hillade" ut, så förskräckligt att de vanställde skånekungens ansikte. Han fick därav sitt smeknamn, Harald Hildetand.

Harald Hildetand drog nu över till Själland, slog ihjäl kungarna där och gjorde sig till kung över större delen av Danmark. Han hjälpte också Norges kungar mot dessas otrevliga systrar. I ett stort slag nära Oslo slog han ihjäl den ena och i ett annat slag vid Trondheim slog han ihjäl två till. Genom den odödlighet, som Oden gett honom, fruktade han ingen.

Harald hade som liten vuxit upp med sin lekkamrat som hette Brun. De var mycket goda vänner men på en resa hände det sig tyvärr att Brun råkade drunkna i en stor flod. Stridsguden Oden tog då hans skepnad och Harald anade inte att kamraten var död och att det i stället var Oden som nu blivit Brun. Snart skulle emellertid Harald själv upptäcka detta.

Det bar sig nämligen inte bättre än att när det gått många år och Harald blivit gammal och nästan blind ville han göra ett sista stordåd så att historien skulle komma ihåg honom som en stor krigarkung. Haralds syster hade gift sig med svearnas kung och med honom fått en son, Ring. Harald hade sett till att Ring blev ny kung över svearna men nu ville han ändra på detta. Om han dessutom själv stupade skulle han bli en hjälte och tusentals döda krigare skulle följa honom till dödsriket.

Harald Hildetand samlade nu en jättelik flotta i Öresund. Här återfanns alla kända krigarhövdingar från hela Danmark. T.o.m. Hed och Visna från Slesvig hade anslutit sig. Det märkliga med dessa två var att de var kvinnor; så mäktiga krigare att många darrade av fruktan inför dem. I spetsen för sina soldater var de två kvinnorna riktiga bärsärkar, med små sköldar högg de sig med dödsförakt in i fiendernas horpar.

Hela Öresund var uppfyllt av den danska flottan, så att den verkade bilda en bro mellan Själland och Skåne. De som ville färdas emellan dess två landsdelar, hade en lätt väg till fots över denna täta skeppshop. Så lättade man ankar och efter sju dagar under segel nådde man Kalmar. Nu hade än fler skepp anslutit sig. Livländarna hade kommit med sina skepp och bara sachsarna räknade sjutusen man. Samtidigt hade den svenska fiendeflottan seglat söderöver. Svenskarna räknade tvåtusen femhundra skepp. På Gotland väntade ytterligare skepp.

Striden var bestämd att stå till land vid Bråvalla. Lurarna ljöd och det blev en väldig kamp. Harald själv stod i en stridsvagn, överdragen med läder. Som kusk hade han Brun. Himmeln förmörkades av spjut och pilar. Främst bland svearna gick Starkodder. Han lyckades t.o.m. hugga handen av krigskvinnan Visna.

Harald Hildetands död. Bokillustration av den danske 1800-tals konstnären Lorenz Frölich.

När Harald förstod att hans folk höll på att förlora striden ville han att Brun skulle leda hästen in i kampen. Brun avslöjade då att han var guden Oden och att Haralds dagar var räknade. Oden tog en stridsklubba och dödade danerkungen. Harald trillade av vagnen.

När svenskungen Ring fick besked att danskkungen - hans morbror - var död avbröts striden. Alla kämpar hedrade den döde kungen som hittades bland högarna av fallna efter en halv dags sökande. Haralds eget guldpnydda kungaskepp sattes på ett bål, kungen lades på skeppet tillsammans med sin stridsvagn och kung Rings stridshäst. Så tändes bålet. Kung Ring beordrade sina män att kasta sina dyrbaraste vapen och guldsmycken i elden för att hedra den store kungen.

Lite slutfakta

Sammanställningen ovan är gjord efter Saxos berömda bok från slutet av 1100-talet. Givetvis är mycket - kanske allt - en saga men det var så här den faktiskt berättades på 1100-talet. Bråvallaslaget utkämpades enligt legenden på "Bråvalla hed". Slaget omtalas i flera medeltida källor. Man har försökt att lokalisera slaget till Skatelövs socken i Småland men troligare stod det vid Bråviken i Östergötland någon gång på 700-talet.

Starkodder är en fornnordisk sago-hjältesom uppträder i flera tidiga berättelser. Han framställs som en stor kämpe som utförde många hjältedåd men han gjorde sig även känd för rena ogärningsdåd.

Moskoselkåtan AB

930 86 Moskosel Lappland Sverige
0960-30210 fax 30213

Elden som Livsstil!

Tältkåtor från 2-2000 personer, 25 olika modeller
Man kan elda och laga mat i dem, varmt och praktiskt.

De finns för vandring,
lätta från 2,3kg

Eller till festen.....

upp till 200 personer.

THE DOCUMENT COMPANY XEROX

Världsledande inom

- Analoga kopiatorer
- Digitala kopiatorer
- Färgkopiatorer
- Laserskrivare
- Produktionssystem

040-671 85 00

Vellingeblomman Wäxthusbutik

Så mycket mer än
bara växter

Öppet alla dagar i veckan
hela året

Falsterbovägen 24 040-420696
235 91 VELLINGE

Widtsköfle AB

Carl-Georg Stjernswärd
Vittsköfvägen 107-2
279 91 Vittskövle Tel 044-35 30 28

Slottet är en fyrlängad borg, byggd på
1550-talet av Jens Brahe.

Byggnaden är Skånes ståtligaste renässansslott
och är mycket sevärd.

Nils Holgersson har besökt slottet enligt sagan.

Järnplogen introducerades av Widtsköfle gods.

I dag är huvudnäringen skogsbruk och
grisuppfödning.

LK Lagerstedt & Krantz AB

Herrevads kloster

Den 19-20 januari i år hade Fotevikens Museum ett "kick-off"-möte för sin personal. Det var inte frågan om att förlägga detta möte till ett dyrt hotell med präktiga konferenskostnader. Vi lever som vi lär, hushållar med museets pengarna för att dessa ska komma så många som möjligt till godo. Detta betyder definitivt inte att mötet blev slätstruket - tvärtom. Med en museiledning som kan alla Skånes sevärdheter och spännande historiska miljöer på sina fem fingrar, blev även denna personalsamling för många nog en minnesvärd upplevelse. Målet var nämligen Herrevadskloster i norra Skåne två mil öster om Ängelholm. Övernattning skedde i en härligt stor stenbyggnad från 1800-talet, inrättat till vandrarhem. Utanför våra fönster kunde vi skåda den gamla ruinen av det medeltida klostret och munkarnas gamla vattenfördämningar. En hel dag av överläggningar för ett tjugofem personer, en rundvandring i ruinen, en trevlig kvällsammankomst och därefter sköna sängar blev facit.

Vikingareservatet som håller på att byggas upp vid Fotevikens museum ska spegla en tätare bebyggelsemiljö från år 1134. Herrevadskloster började uppföras 1144 och dess historia är därför viktig även för alla oss som till vetgiriga museibesökare ska lära ut livet under sen vikingatid - tidig medeltid. Vi bad Sven Rosborn att i några anteckningar även delge Marinerats läsare lite fakta om Herrevads klostrets äldre historia.

Herrevadskloster under utgrävning på 1980-talet. Bilden tagen över klosterruinen sedd från öster. I förgrunden det södra korkapellet under friläggning. I bakgrunden sticker neder-

delen till en av kyrkans väldiga mittpelare upp. I dag är allt dolt under en frodig gräsmatta. Endast byggnaden som skymtar till vänster är synlig ovan mark.

SCANIA

UVS Trafikutbildning

Herrevad kloster grundades en gång som ett s.k. cistercienserkloster för munkar. Cistercienserordnens historia började året 1098 då abboten Robert bosatte sig på en öde och sumpig plats i Citeaux söder om Dijon i Frankrike. På latin blev ortsnamnet Cistercium, vilket namn kom att ges åt den nya ordnen. En dag år 1112 kom en grupp adelsmän ridande till klostret och bad att få bli upptagna i brödragemenskapen. En bland dem var riddaren Bernhard. Genom dessa herremän blev ordnen snabbt känd och aktad. Efter en tid instiftade Bernhard ett systerkloster i Clairvaux. När den helige Bernhard dog år 1153 hade inte mindre än 343 cistercienserkloster grundats runt omkring i Europa under hans överinseende, ett i sanning oslagbart rekord!

Från klostret i Clairvaux finns en medeltida krönika bevarad med titeln "Om den helige Eskil, ärkebiskop i Lund". Eskil var under åren 1138-1177 ärkebiskop i Lund. Till Lundastiftet hörde under merparten av denna tid hela Norden. Det är därför genom Eskils gärning som troligtvis Herrevads klosterhistoria börjar året 1144.

I klosterkrönikan läser vi hur den unge Eskil under sin studietid i Hildesheim i Tyskland en gång var drabbad av så svår sjukdom att döden stod för dörren. I en dröm drogs han då in i en flammande ugn. Mirakulöst nog räddade sig den vettskrämde ynglingen ur infernot via en liten öppning. Plötsligt befann han sig i stället i ett palats. Änglarnas stränga härskarinna stod framför honom. För att lösköpa sin själ fick Eskil lova, att han skulle ge henne "fem skäppor av fem slags skörd". Drömmen tog slut och inför häpna vänner som samlats vid dödsbädden, reste sig Eskil, prisade Herren och befanns vara fullt frisk.

När Eskil blev ärkebiskop lades grunden för drömmens uppfyllelse. De fem olika skördarna representerade nämligen för Eskil grundandet av nya klosterordnar; de fem skäpporna antalet kloster inom varje orden. Skäpporna skulle visa sig bli rågade. Aldrig någonsin har det byggts så många kloster i Norden som under just Eskils tid som ärkebiskop.

Under 1100-talet var Danmark Nordens ledande stormakt. Eskil var därför som ärkebiskop i det då danska Lund även överhuvud för hela Norden, även över Sverige. Eskil hade, liksom alla dåtida ledare, sina rötter i den rika herremannaklassen. Han var av de s.k. Thrugotsönernas ätt och nära släkt med både det danska kungahuset och de danska kyrkledarna. Kyrka och kungamakt gick vid denna tid oftast hand i hand. Det var därför inte ovanligt att kyrkliga ledare blandade sig direkt i den världsliga politiken och dess maktsträvanden. Herrevad anlades emellertid utmed riksvägen till Sverige. Det var säkert en medveten placering i syfte att styrka kyrkans makt över kungen.

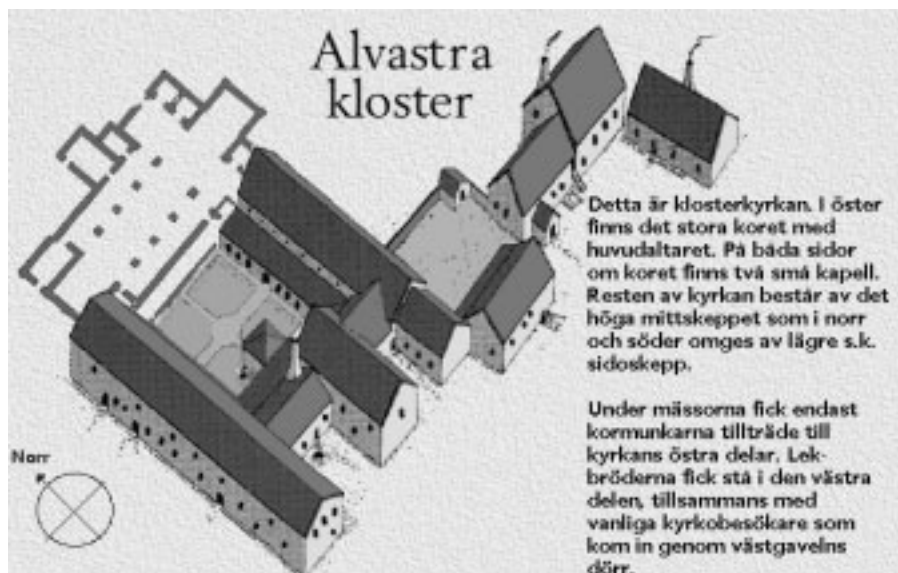
Utgrävning av en förnämare grav i klosterkyrkan. Den döde har gravlagts framför ett av sidokapellens altare i kyrkans allra heligaste platser, dvs i den östra delen. Graven är uppbyggd av tegel i s.k. storstensformat. Själva gravformen är trapetsoid, dvs den är bredare vid huvudänden jämfört med fotänden. För huvudet har dessutom byggts en speciell nisch. Denna typ av grav var vanlig under en kort tid runt 1200. Arkeologerna har sparat ut en jordbänk som ses mitt i bilden. Genom denna kan man se alla jordlager i ett vertikalt tvärsnitt. Detta förfarande är viktigt när man senare ska tolka och datera olika lagerföljder från utgrävningsplatsen

Herrevads kloster av cistercienserorden grundades 1144 av ärkebiskop Eskil i Lund. Forskningen har allmänt ansett att de s.k. cistercienserna var något av enstöringar. Man uppförde nämligen alltid sina kloster ute på landsbygden och gärna i obygder. Ingenting kan emellertid vara mera felaktigt. Studerar man var exakt klostren låg finns dessa nästan alltid utmed de stora huvudvägarna. Cistercienserna hade alltså mycket klart för sig hur man strategiskt bäst skulle lägga sina kloster. Självklart blev dessa kloster utmed de större "riksvägarna" allmänt frekventerade av resenärer. Genom dessa stödjepunkter hade ordnen ett samlat grepp på transportväsendet. Just Herrevads kloster låg

t.ex. mycket strategiskt vid riksvägen från ärkecentrat i Lund till Sverige. Utmed denna väg låg också Nydala i Småland. Här grundades år 1143 ett cistercienserkloster. Även vid Alvastra nära Omberg vid Vätterns strand började man bygga ett kloster samma år. Ungefär samtidigt anlades ett cistercienserkloster på ön Lurö mitt i Vänern. Detta om något visar att munkarna redan på 1100-talet inte bara intresserade sig för transporter utmed landsvägar utan även sysslade med sjötransporter. I Vättern är det inte otroligt att man kontrollerat sjötrafiken dels från Jönköpingstrakten till Alvastra, dels från Alvastra tvärs över sjön till Karlsborgområdet. I dessa strandområden ägde nämligen cistercienserna stora markområden.

Hela klosterväsendet var uppbyggt hierarkiskt. När ett kloster blev för stort sände man ut en grupp av munkar för att grunda ett nytt dotterkloster. År 1166 utvandrade t.ex. tolv munkar från Herrevad och grundade i Lögum kloster i södra Jylland nära nuvarande tyska gränsen ett dotterkloster. Detta kloster finns ännu kvar och är i dag Nordens bäst bevarade medeltida klosteranläggning. Ska ni på genomresa till Tyskland är en övernattning i Refugiet i Lögumskloster att rekommendera. Här bor man i moderna rum men har tillgång till både klosterkyrkan och munkrummen. Aftonsången varje kväll i klosterkyrkan är ett minne för livet - och allt skapat av skånska munkar från Herrevad.

De väldiga klosterbyggnaderna i Herrevad var från början uppförda enbart av huggen sten. Under 1200-talet härjades klosteret av brand. Stenarna sprängdes av värmen delvis sönder och man fick bygga nytt med tegel. 1536 infördes reformationen i det då danska Skåne. Herrevadskloster lades ner och kom i kungens ägo. Klosterbyggnaderna revs och på 1600-talet försvann också klosterkyrkan. I stället uppfördes ett nytt slott. Slottet

ägdes i slutet av 1500-talet av Tykko Brahes släkting Sten Brahe. När Tykko en gång var på besök och en stjärnklar natt gick över borggården såg han en exploderande stjärna. Om denna upptäckt, hans "Stella Nova" skrev han en liten vetenskaplig bok. Det var faktiskt på borggården till Herrevads slott som en av våra stora vetenskapsmän inledde sin astronomiska bana året 1572.

På 1980-talet grävdes klosterkyrkan ut. Bilderna till denna artikel är tagna under dessa utgrävningar.

Alvastra kloster vid i Östergötland vid Vättern var det första cistercienserkloster som började byggas i Sverige. Året var 1143. Samma planlösning har även Herrevads kloster en gång haft. Bilden hämtat ur uppslagsverket på cdrom, "Tidernas kyrka", som numera finns till ensamförsäljning på Fotevikens museum.

Denna man är något av en gåta. Han har begravts på hedersplats framme i koret i Herrevadskloster. Kistan har dock varit en simpel träkista och dess rostiga spikar ses utlagda runt gravhålet. Vid begravningen har huvudet hamnat i fel väderstreck, inte i väster som är det kristna begravningssättet under medeltiden. Var det de efterlevande munkarnas sista hämnd mot en ond men förnäm person?

Josty AB

**XEROX TONERKASSETTER
GER DIG KVALITET IN I MINSTA
DETALJ**

Miljövänligt. Alla Xerox Tonerkassetter är märkta med den nordiska miljömärkningen "Svanen". För att spara naturen refabriceras Xerox Tonerkassetter under strängt kontrollerade former.

Returhantering. Alla Xerox Tonerkassetter kan återsändas gratis vid försändelser om minst 2 förpackningar per gång. Under 1994 mottog och återvann Rank Xerox 400 000 förbrukade tonerkassetter i Europa.

Ring 08-795 16 20 eller faxa 08-795 12 70
031-776 80 90 031-776 80 95
040-611 72 65 040-671 85 30
Xerox X-tra 163 87 Stockholm
Box 254 431 23 Mölndal

**VI ÄR FADDRAR TILL
VISTHUSET**

**VI ÄR FADDRAR TILL
SMEDJAN**

LASERSTANS

AB Laserstans
 Fabriksgatan, 235 32 Vellinge.
 Telefon 040/42 07 40. Telefax 040/42 14 09

VIKINGAR VID FOTEVIKEN

Välkomna till en välfylld sommar tillsammans med historien vid en av Nordens större vikingaanläggningar!

Björn på Foteviken, lagman Sven, Bengt, Per, hirden och alla Fotevikingar bjuder in till årtusendets första stora begivenheter i Vikingareservatet. Vi kan överraska alla nya och gamla besökare i Vikingareservatet med ett flertal nyheter. Hela den historiska miljön har t.ex. förändrats genom en mängd nya hus och en färdig, träinklädd portgång genom försvarsvallen. Vikingareservatet börjar ny anta den form som det slutligt kommer att ha, en liten vikingastad i full skala!

Fotevikens vikingamarknad av år 2000 går i jubileets tecken. För fem år sedan öppnades den första marknaden vid denna historiska plats invid den danske kungens krigshamn i "Holen", som Höllviken år 1026 kallades i de norska kungasagorna. Vi på Foteviken ska även i år göra vårt bästa för att du ska trivas hos oss.

Runt omkring i världen växer intresset för vikingar lavinartat. Människor sluter sig samman i historiska aktivitetsgrupper, man kommunicerar och man träffas. Vikingareservatet i Foteviken är en av dessa globala mötesplatser. Samtidigt som du som "modern" besökare får unik möjlighet att lära dig historia, får du som viking en fristad dit du alltid är välkommen att utan kostnad bo i tält eller vikingahus och samtidigt gratis idka din handel med vikingainspirerade varor utan att det kostar dig något.

SYDBRAND

Program för Vikingamarknaden

30 juni - 2 juli 2000

Den stora hövdingahallen i Vikingareservatet kommer inte att vara helt klar till sommarens marknad. Dock är bygget så långt kommet att vi här kommer att kunna hålla det första globala vikingamötet för hövdingar, Fotevikens hird och för andra betrodde vikingar.

Fotevikslagen kommer förhoppningsvis att antas under mötet. Även om lagen i första hand är en regelbok avsedd för enbart vikingar är den viktiga frihetsbalken i allra högsta grad offentlig. Denna stadgar Fotevikens Museums grundläggande motto: "Kultur är kontakt mellan människor alla kategorier".

Frihetsbalken

Detta är Fotevikens grundläggande lag:

Ingen, varken inhemsk eller främling, viking eller icke viking, man eller kvinna, kristen eller asadyrkare eller av annan religion, gul-, röd-, vit- eller svart-hudad, ska dömas genom sin tro, härkomst, kön eller lyte.

Nu frågar någon: Är Foteviken då en säker plats för alla att vistas på?
Svaret ska i all framtid vara: Ja.

Fredag:

11.00 - 17.00 Förmarknad. Vikingar från när och fjärran samlas och gör sig i ordning för de stora marknadsdagarna.

Lördag:

10.00 Ting för hövdingar och folket
11.00 Bågskyttetävling
12.00 Vikingaruset
13.00 Fightertävling, uttagning
14.00 Dragkamp
15.00 Yxkastning
16.00 Rövkrok
19.00 Gille i Valhall. Gäller endast vikingar.

Söndag:

11.00 Stångstötningstävling
12.00 Bågskyttetävling
13.00 Fightertävling
15.00 Hövdingarna utser årets Foteviking. De som kan komma ifråga är de som vunnit någon av deltävlingarna ovan - eller varit nära att vinna - samt givetvis också varit givmildast!

Marknadstider:

Fredag: förmarknad hela dagen

Lördag: 10-18

Söndag: 11-16

TOMELILLA BRYGGARËN
- Din Skånska Dryckesleverantör -

VI ÄR FADDRAR TILL
SYDGÖTISKA HUSET

AB METALLMEKAN

Box 63, 235 21 VELLINGE

Tel. 040-42 20 40, Fax 42 25 64

**Ett golv från Tarkett -
Grunden för all inredning**

Försäljningskontor:

Tarkett Svenska Försäljnings AB
Box 4538, 191 04 SOLLENTUNA
Tel 08-625 15 70, Fax 08-96 62 83

Exportförsäljning samt
produktionsanläggning:

Tarkett AB
372 81 Ronneby
Tel 0457-710 00
Fax 0457-714 98

Tarkett

Exportförsäljning samt
produktionsanläggning:

Tarkett AB
289 89 Hanaskog
Tel 044-26 80 00
Fax 044-638 90

TRELLEBORG INDUSTRI AB

0411 - 67940

 Nordsjö

STARKA

Sommarprogrammet för Fotevikens Vikingareservat

(Reservation för smärre ändringar)

Speciella aktiviteter i maj

23-24 maj Läderhantverkarna arbetar i sitt anletes svett för att få alla läderföremål färdiga till sommaren aktiviteter.

Speciella aktiviteter i juni

2-13 juni Medeltidsmänniskor från Ulfborgens invaderar Foteviken och visar sina färdigheter i bronsgjutning, skomakeri samt tillverkning av pil och båge.

4 juni Öppet hus för alla forntidsbyar runt omkring i Sverige. På Foteviken en mängd aktiviteter.

10-11 juni Internationellt träningsläger för vikingakämpar. På kvällen den 10 juni utkämpas åter det sevärdaste slaget vid Foteviken till minne om slaget som stod här den 4 juni 1134.

13-29 juni Vikingabyn ska få ytterligare ett hus i sommar. Alla intresserade får vara med och känna på yxhugg och bygglädje.

18 juni Ungdomar från hela världen besöker Vikingareservatet.

19-21 juni Den litauniske träsnidaren besöker åter Foteviken och visar upp den vackra konsten att snida som man gjorde under vikingatid och medeltid.

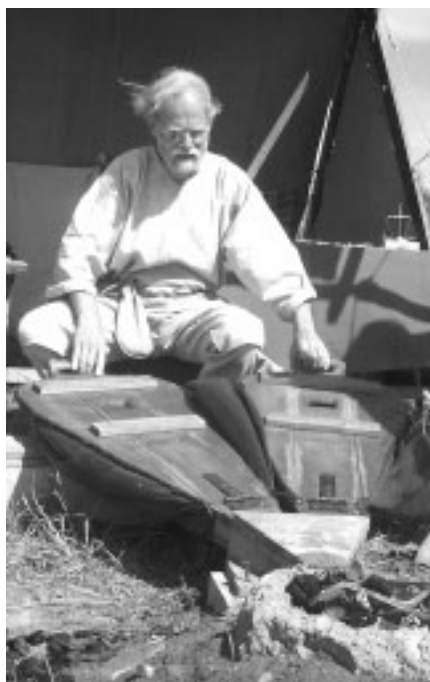
23-29 juni För exakt tusen år sedan stod det största vikingatida sjöslaget, slaget vid Svolder. Till minne om detta ristade och hugger Erik Röde en runsten med mäktiga runor.

24 juni är alla fotevikingar i vikinghärnad och vi håller därför fri entré.

26 juni - 3 juli Från Skridfinnarnas land i norr kommer svarte Sören. Två kolmilor ska han köra dag och natt.

Ola milare kommer samtidigt att experimentera med en s.k. liggmila.

30 juni - 2 juli Den stora vikingamarknaden. En av Nordens största i sitt slag. Tävlingar, gille, hantverk och fighting - nu är det viking för hela slanten för både gammal och ung.

Speciella aktiviteter i juli

7-17 juli Gruppen Brimir från västra Danmark visar sin konst att slå grytor, bronsgjutning, läderprägling och tillverkning av hornkammar.

14-26 juli Arbetet med vårt nya husbygge, som startades i juni, återupptas. Välkommen alla ni som vill arbeta med händerna och lära mer om gamla hustekniker.

19-23 juli Från den blekingska skärgården kommer Staffan med familj för att lära ut medeltida pilkorgshantverk.

22-23 juli Liv och livat i sydgötiska huset, ett äkta vikingahus. Samma helg träffas Fotevikens hird, edsvurna vikingakrigare från hela världen, till fightingträff i vikingareservatet.

22-26 juli Redan på vikingatiden och under tidig medeltid behärskade man konsten att forma glasmassa till vackra saker. Möt den gamle glasblåsaren i verksamhet.

29-30 juni Fotevikens bäste bågskytt och yxkastare visar upp sina konster. Varför inte själv prova på nu när tillfälle ges.

Speciella aktiviteter i augusti

4-11 aug Vi får besök av den danske gruppen Aros. Musik, järnsmede och järnframställning står på schemat.

12-13 aug Speciella kulturdagar i Vikingareservatet vilka Kulturforum i Vellinge står för. Lekar och tävlingar, tipsrunda m.m. De isländska hästarna kommer till Vikingareservatet.

16-18 aug Den skicklige träsnidaren från Litauen gästar oss åter och lär ut träkarvning på gammalt sätt.

19-20 aug De stora bågskyttedagarna på Foteviken. Bågskyttar från hela norra Europa möter upp. På lördagen kan allmänheten få prova på, på söndagen avhålls skyttetävling för aktiva bågskyttar.

23-28 aug Redan Ansgar förde en kyrkklocka till Birka. Det var dock på medeltiden klockgjutning utvecklades på allvar här i Norden. Dessa dagar försöker vi oss på den svåra konsten att gjuta en mindre klocka.

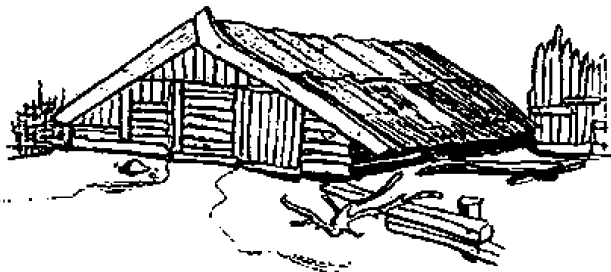
29-30 aug Med vikingatida sagor och sägner avslutar vi årets helgaktiviteter i Fotevikens Vikingareservat. På vardagar kan ni dock även i september besöka Vikingareservatet.

Tarkett

VI ÄR FADDRAR TILL VÄVSTUGAN

EVERYTHING RUNS BETTER ON QUAKER STATE®

Aspenbensin för en renare miljö

Det finns ett enkelt sätt att minska farliga och illaluktande avgaser och samtidigt få en maskin som startar lättare. **Använd Aspen miljöbensin** som är fri från bensen, aromater och svavel - ämnen som är skadliga för hälsa och miljö. Dessutom är bensinen helt lagringsstabil.

Aspen 2-takt är färdigblandad med 2% helsyntetisk olja och passar tvåtaktsmotorer som tex röjsågar mopeder och grässtrimmers.

Aspen 4-takt använder du till jordfräsar, gräsklippare och andra fyrtaktsmotorer.

ASPEN

Aspenbensin finns hos:

Husqvarna
SKOG & TRÄDGÅRD

Se Gula Sidorna under
Trädgårdsmaskiner

Aspen Petroleum AB

Sjöportsgatan 2 417 64 Göteborg
Tel 031-85 87 70 Fax 031- 51 21 02

E-post info@aspen.se

www.aspen.se

Allt i foto
för konsument
och yrkesbruk

FUJIFILM

Upptäck
Advanced Photo System
– framtidens fotosystem –
hos din fotohandlare!

SIGTUNAANNALERNA

Hösten 1999 ombads jag av Sven Rosborn att översätta Sigtunaannalerna eller Skänningeannalerna som de också kallas, efter det dominikanerkloster där handskriften en gång tros ha blivit skriven. Handskriften är skriven på latin. Jag använde Claudius Annerstedts text i "Scriptores rerum svevicarum medii aevi" från 1871 som förlaga. Den latinska texten finns även publicerad i "Annales suecici medii aevi" av Göte Paulsen 1974. Någon tidigare svensk översättning har jag inte funnit.

Sigtunaannalerna påträffades år 1867 på Ängsö slott i Västmanland av biblioteksammanuensen Eichhorn. De återfanns i slottets bibliotek i en liturgisk bok från 1400-talet, bunden i pressat läderband med ovanligt rikt förgyllda begynnelsebokstäver. Två lösa pergamentsblad låg i början av boken och två i slutet.

Texten härstammar från början av 1300-talet och har skrivits av en dominikanermunk. Annalerna - eller årtalsanteckningarna - börjar med året 1208 men man vet inte om detta är den ursprungliga början. Det är emellertid helt klart att slutet saknas. Annalerna slutar i dag abrupt under

året 1288 men resterande text från år 1288 och även det efterföljande året 1289 finns sekundärt avskrivet i en annan krönika.

Den liturgiska boken med Sigtunakrönikan köptes in av greve Carl Fredrik Piper på auktion efter överste Erik Gyllengriip den 20 april år 1737 på Stensnäs slott i Västergötland för 12 daler kopparmynt. På den liturgiska bokens sista sida står:

"Denna bok lät Märta Thuresdotter skriva gudi till heders och eder allra käraste systrar till hugnad här vilja läsa detta". Detta tyder på att den liturgiska boken ursprungligen kan ha kommit från Vadstena. Kanske skrevs därför de s.k. Sigtunaannalerna i själva verket i det till Vadstena närbelägna Skänninge, som också hade ett dominikanerkloster.

Manuskriptet kommer i sin helhet inom kort att göras tillgänglig via Fotevikens hemsidor på Internet. Till dess ges några utdrag ur texten nedan.

Karl Fredrik Wesén

1208. Det blev krig 5/2. Det stod ett slag i Lenum där Ebbe och Lars Sunesson drabbade samman med Danmarks ryktbaraste soldater. Kung Sverker flydde efter danskarnas nederlag, och resterna av den danska armén flydde med stor skam.

1209. Kung Filip dödades och hertig Polo svor trohetseden till danske kung Valdemar.

1210. Krig utbröt i Geströlen. Här låg kung Sverker fallen med hertig Folke och många andra adelsmän. Den 9/2 kröntes kung Erik II och erhöll Rikiza till maka.

1214. Kung Valdemars andra bröllop ägde rum och det beslöts att hans son skulle bli Danmarks konung. Kejsaren Otto jagades på flykt över Elbe av kung Valdemar.

1219. Jarlerius ärkebiskop av Uppsala avled. Danske kung Valdemar segrade i Estland med sin armé.

1220. Linköpingbiskopen slogs ihjäl liksom hertig Karl på Ösel. Jerusalem erövrades av de kristna.

1221. Klosterbröderna skickades till England detta år. Berengana, Danmarks drottning, moder till Erik, Abel och Kristoffer avled detta år. Samma år avled salig Dominicus.

1222. Svenske kung Johannes avled.

1223. Kung W och hans son togs till fånga genom svek.

1229. Det blev krig i Olostrum under solförmörkelsen. Erik flydde till Danmark. Jerusalem återerövrades av de kristna. Uffe vigdes till ärkebiskop av Lund.

1232. Erik av Danmark kröntes och hans bror blev hertig av Jylland.

1234. Warnhem kloster brändes ned. Schleswigs biskop W dog.

1236. Herr Jarlerius utnämndes till ärkebiskop i Uppsala. Östra Aros brändes ner för första gången.

1237. Linköpingsbiskopen Bengt avled detta år. Magister Jordanus drunknade i Döda Havet. Mördande norrmen kom till Skanör.

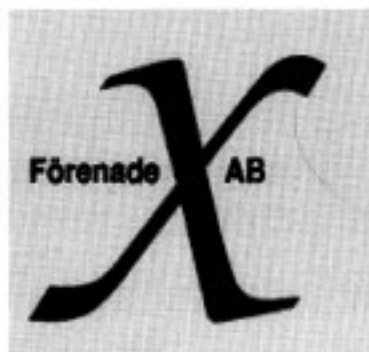
1244. Kung Erik gifte sig. Lagstiftaren Lars från Östergötland förde dotter till svenske kungen med sig hem.

1247. Sune Folke avled och detta år förlorade Upplands allmoge vid Spärrsätra segern och sin frihet, och man pålade dem spannskatt, skeppsvist och flera bördor.

Funderar ni på handel över Internet?

Besök:

på
www.uni-x.se
eller
falsterbo.com

Förenade X AB presenterar:

Intershop Online

Programmet för handel på Internet!

- Snabb uppstart
- Pakettlösningar
- Enkel administration

Eller RING 040-47 30 50 för ett möte!

Pappersgruppen

FADDER TILL LÅNGHUSET

LIONS
för
Samhällsansvar
och
Livskvalitet

LIONS CLUB RENG

Box 107
236 23 Höllviken
Tel 040-45 25 22

BESÖK GÄRNA LOPPIS I
JÖRGENS LADA KÄMPINGE
UDDA LÖRDAGAR 10 - 13

För säkerhets skull.
Beställ boken!

Boken ger dig vägledning i frågor som rör larmanläggningar och säkerhet. Läs om installationer som spänner från enkla lägenhetslarm till säkerhets och passer system på Slagthuset i Malmö.

Boken kostar inget
- men du spar mycket.

Tel 040-21 10 30
040-45 63 03
Fax 040-21 42 30

Box 18034
200 32 Malmö
Godkänd av Försäkringsförbundet

Tisdagen den 9 och onsdagen den 10 maj hölls det ett uppmärksammat EU-arrangemang i Malmö. Platsen var det gamla anrika danspalatset Amiralen som dagarna till ära omvandlats till mässlokal. Där förr dansanta par tog ut svängarna på det väldiga parkettgolvet visade nu en stor del av Sverige upp sina konster i att samverka under EU:s flagg. Eftersom Malmö Koggprojektet arbetar med tredimensionella, konkreta saker, var det naturligt att göra en annorlunda utställningsmonter. Projektets samordnare Björn Leufstedt hade tidigt lyckats få med Malmö Koggprojektet på mässan, ett inte helt lätt arbete eftersom det var många utställare som ville vara med.

Våra storstilade utställningsplaner höll emellertid på att gå om intet dagen innan mässan skulle börja. Vår monter bestod nämligen av skeppsbåten till den stora kogg som är under byggande. Båten är nästan sju meter lång och i porten till Amiralen blev det stopp. Den planerade vägen in genom de skjutbara glasfönstren var nämligen blockerad av tillfälligt uppbyggda utställningsväggar i hiskelig höjd. Men arrangörerna ville uppenbart ha med projektet; man rev helt enkelt ner ett parti av väggen.

Skeppsbåten lastades full av tunnor och hantverksalster, och överallt låg stora färgbilder med förklarande texter i medeltida stil. I akter visades "rörliga bilder", dvs videoupptagningar från koggvarvet nere i Malmö hamn. I fören stod en dator med ett specialkomponerat frågespel om medeltiden, ett spel med de mest oväntade svar.

När ministrarna Margot Wallström och Anna Lindh skulle till att passera blev det stopp framför skeppsbåten. Antagligen var de intresserade av detta annorlunda kulturprojekt. För det kan väl inte ha varit museichef Björn M Jakobsen, sittande i aktern, iklädd en medeltida dräkt med hiskligt ful slokhatt, som attraherade regeringen.

EU-mässa i Malmö

The Winning Team

Nu över 370 segrar inom FORMEL 1

EAGLE F1
by Goodyear
Superdäck utvecklat från regndäcken för Formel 1 med enorma vägegenskaper.

EAGLE TOURING
by Goodyear
Mycket tyst och bekvämt högprestandadäck

GOODYEAR - The Winning Team

Vikingamarknaden 1998 är en cd-rom-skiva om den stora vikingamarknaden på Fotevikens Museum sommaren 1998. Pris 45:-.
Beställes via telefon 040 - 45 68 40.

VI HÅLLER SYDSVERIGE RULLANDE

HOS OSS KAN DU ALLTID SE OCH PROVKÖRA SENASTE NYTT FRÅN VOLVO OCH RENAULT
Välkommen till Sydsveriges största bilvaruhus - med allt under samma tak

Jägersro 040-31 10 00, Lund 046- 18 18 00, Trelleborg 0410- 547 00

Om vikingarna haft möjlighet hade dom säkert hämtat hem högklassig plywood från såväl Vinland som Gärदारike.

Nu gör vi det istället!

WIWOOD
PROFFS PÅ SKIVOR - FÖR BYGGE & INDUSTRI

Våra skivor finns hos alla kreativa bygghandlare

Elektroniska vikingar

På Fotevikens Museum har speciellt museichefen Björn Jakobsen fått ta på sig uppdraget att försöka följa upp alla vikingsiter som dyker upp på Internet. Trots ett flertal sökmotorer är detta inte lätt. Tänk bara att sortera bort allt som har med Viking-sateliter, amerikanska fotbollsgång och företag som anammat just ordet viking i sina försäljningskampanjer.

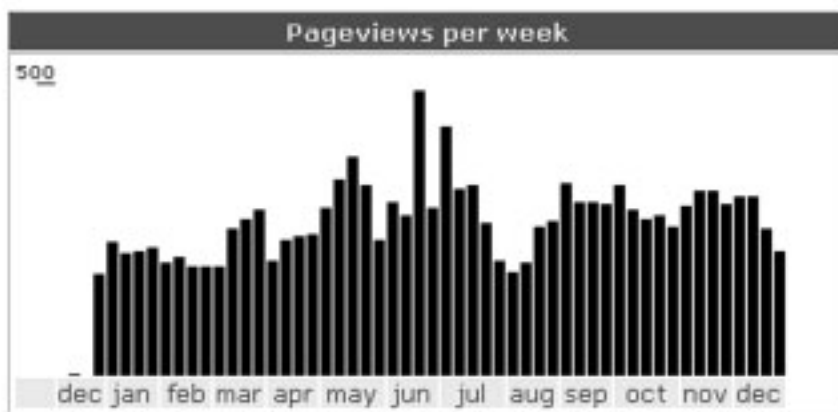
Det är helt otroligt vilket intresse begreppet viking har runt omkring i världen. Slå in ordet på sökmotorn AltaVista och du får 868.444 träffar. Det är således ingen lätt uppgift att hålla rätt på kulturhistoriskt intressanta vikingasidor. Mycket av Fotevikens resultat finner du emellertid på vår länksida som ständigt växer. Att skapa ett kontaktnät på traditionellt vis med postadresser är kanske mera personligt men till vilket pris! Ett enkelt brev skall både författas, skrivas, kopieras, vikas, stoppas i kuvert som skall förses med adress och frimärken och så skall man ju till posten. Dessutom kostar varje utskick oerhört stora pengar om man har många utskick.

Fotevikens Museum var snabbt ute med både hemsida och e-mail, jämfört med de flesta svenska museer. På nätet har vi testat en del olika kommunika-

tionssystem med t.ex. forum, diskussionsgrupper m.m. Ett behändigt sätt att nå ut med informationen är givetvis via mail. Ca 1100 vikingadresser ligger idag i Fotevikschefens maskin. När museets sommarprogram låg klart var det faktiskt bara att med några få rader och knapptryckningar samla ihop denna information i ett mail och därefter trycka på send-knappen. Ett par minuter senare - snabbare än chefens tekopp fylldes på - har alla adressater runt hela världen vår sommarinbjudan. Förr erövrade vikingarna världen med långskeppen, i dag med elektroniken.

Fotevikens Museum var bland de första i Sverige som låg ute på nätet med egen hemsida. Vi för givetvis ständig statistik över antalet besökare som hittar till oss. Bilderna på denna sida visar statistiken för 1999. I snitt besöktes vi av 250-300 surfare per vecka. Antalet minskar dramatiskt under weekendar vilket säger en hel del om vad folk håller på med på sina arbetstider.

PS. Om ni vill komma med på Björns maillista, skicka då bara en mail till bmj@foteviken.se och skriv "vikingmaillista" - så är ni med och får ta del av färsk information från Foteviken.

Pageviews per domain		
1. Sweden	8314	59.47 %
2. US Commercial	1378	9.86 %
3. Network	412	2.95 %
4. Denmark	357	2.55 %
5. Norway	192	1.37 %
6. US Educational	147	1.05 %
7. Finland	141	1.01 %
8. Germany	74	0.53 %
9. Canada	73	0.52 %
10. United Kingdom	62	0.44 %
11. Iceland	48	0.34 %
12. Australia	46	0.33 %
13. United States	43	0.31 %
14. Non-Profit Organization	34	0.24 %
15. Netherlands	34	0.24 %
16. France	26	0.19 %
17. Belgium	20	0.14 %
18. US Government	20	0.14 %
19. Italy	19	0.14 %
20. Japan	18	0.13 %
21. Mexico	17	0.12 %
22. Switzerland	16	0.11 %
23. Poland	15	0.11 %
24. Niue	15	0.11 %
25. US Military	14	0.1 %
26. Estonia	14	0.1 %
27. Brazil	12	0.09 %
28. Korea (South)	11	0.08 %
29. Austria	9	0.06 %
30. Spain	8	0.06 %
31. New Zealand (Aotearoa)	7	0.05 %
32. Malaysia	6	0.04 %
33. Croatia (Hrvatska)	6	0.04 %
34. Russian Federation	6	0.04 %
35. Argentina	6	0.04 %
36. Israel	6	0.04 %
37. Czech Republic	6	0.04 %
38. Hungary	5	0.04 %
39. Taiwan	5	0.04 %
40. Turkey	4	0.03 %
41. Greece	4	0.03 %
42. Luxembourg	3	0.02 %
43. Portugal	3	0.02 %
44. Greenland	3	0.02 %
45. India	3	0.02 %
46. Slovak Republic	3	0.02 %
47. Old style Arpanet	2	0.01 %
48. Hong Kong	2	0.01 %
49. Peru	2	0.01 %
50. South Africa	2	0.01 %
51. Lithuania	2	0.01 %
52. Latvia	2	0.01 %
53. United Arab Emirates	2	0.01 %

**Fotevikens museum
presenterar en ny
bok**

”Den skånska historien” är samlingstiteln på ett nytt verk som kommer ut i flera delar. Böckerna skrivs av Sven Rosborn, en välkänd museiman och arkeolog, radiopratare och föredragshållare.

Den första delen, ”Före skrivkonsten”, handlar om den långa tid från vilken endast arkeologiska spår finns efter Skånes förflutna. Med sin bokstavligt talat levande penna tar Sven Rosborn dig med på en resa under tiotusen år.

- ”Jag skriver som jag berättar”, säger denne intressante och faktaflödande skåning. ”Böckerna blir då så levande att de passar alla de som är det minsta intresserade och nyfikna på det som varit.”

”Den skånska historien” är på 192 sidor och den är rikt illustrerad.

Ca-pris i bokhandeln 250:-.

”Marinerats” läsare kan köpa boken direkt från Fotevikens Museum, Halörsvägen, Höllviken för 160:-.

Ni kan också få boken levererad genom posten.

Beställ i så fall boken via:

Sven Rosborn, Fotevikens Museum, Box 82,
236 22 Höllviken

Tel: 070 78 70 600 alt. 040 923553

eller via e-mail: sr@foteviken.se

Den kostar då 160:- + portokostnad 36:-.

Vid beställning av fler än fem böcker, begär prisuppgift.

FOTEVIKENS MUSEUM

Box 82, 236 22 Höllviken

Tel: 040-456840 Fax: 040-455507

info@foteviken.se www.foteviken.se

Ansvarig utgivare:

Sven Rosborn

ISSN 1401-2685
